

deltagande demokrati

Studiehäfte

Studiematerial om Deltagande Demokrati

Framtaget av America Vera-Zavala på uppdrag av
Vänsterns Internationella Forum augusti 2005

Formgivning och sättning Pål Brunnström

språk: svenska, finns även på engelska och spanska

Samtliga häften kan laddas ned på

www.vansternsinternationellaforum.se

Varför diskutera deltagande demokrati?

På flera platser runt omkring i världen är människor i färd med att utveckla demokratin. I arbetarstyrda fabriker i Argentina, i folkkommittéer i Palestina, i byar på Sri Lanka, i utvecklingen av Venezuela. Överallt görs det betydelsefulla försök att fördjupa demokratin och involvera fler i att göra samhället bättre.

Samtidigt hör vi och läser om demokratins kris, det handlar om att människor inte röstar, inte har tilltro till de parlamentariska institutionerna, till och med tvivlar på politik. Avståndet mellan folket och etablissemangen ökar och folk visar på olika sätt att de saknar reella valmöjligheter.

Krig och konflikter sätter demokrati på undantag. Det har vi sett inte minst genom USA:s ageranden de senaste åren, den nordamerikanska tortyrbasen i Guantanamo är en symbol för det. Klyftan mellan Nord och Syd blir bara djupare, skillnaden mellan de rikaste och de fattigaste ökar inte bara mellan länder utan också inom länder. Den orättvisa världsordningen är uppenbar för allt fler. Samtidigt påstår USA att de agerar i demokratins namn.

Skillnaden mellan alla tal om demokrati och de reella möjligheterna att påverka upplevs som allt större. Deltagande demokrati är ett begrepp som allt fler börjar använda för en riktig demokrati. Exempel på deltagande demokrati, som den Deltagande budgeten i Porto Alegre eller de ockuperade fabriker i Argentina sprider sig. Kunskapen om att det finns andra sätt att styra på, att organisera sig, att göra, ökar och med den viljan att prova. Deltagande demokrati är ett centralt begrepp i den venezolanska konstitutionen. De sociala rörelserna i de tsunamidrabbade områdena kräver deltagande demokrati.

Det finns mycket negativt i världen, men det finns också mycket positivt. I Latinamerika röstar man fram vänsterregeringar, World Social Forum processen fortsätter och fler och fler exempel på motstånd och kamp reser sig.

Det här studiematerialet är ett sätt att tillvarata, förstärka och utveckla det positiva. Det här är ett bidrag till diskussionen, för att utöka den både med kunskap och med exempel. Vänsterns Internationella Forum har tagit fram detta studiematerial för att sprida bland sina samarbetspartner. Det är till för alla som är eller vill bli politiskt engagerade och är intresserade av deltagande demokrati.

Genom att göra olika exempel kända kan vi lära av varandra. Genom att lära av varandra kan man bygga på goda exempel och skapa fler. Vi hoppas ni får glädje av era diskussioner.

Att lära tillsammans

En studiecirkel är att en grupp människor träffas en gång i veckan, eller varannan, under några veckor, läser vissa utvalda texter och diskuterar tillsammans det de har läst. Ett vanligt upplägg är att omkring tio personer träffas sex gånger och diskuterar en bok de har valt ut.

Man får kunskap genom att delta, och den här studiecirkeln handlar om just deltagande demokrati. Vad kan vara mer passande än att diskutera dessa frågor i en studiecirkel. Vi har delat in det här studiematerialet i sex områden:

- Vad är deltagande demokrati? Texthäfte 1
- Motstånd och överlevnad Texthäfte 2
- Att styra med deltagande demokrati Texthäfte 3
- Kvinnor, jämlikhet och mångfald Texthäfte 4
- Demokrati på arbetsplatserna Texthäfte 5
- Sociala rörelser, politiska partier och media Texthäfte 6

I det här häftet har vi skrivit ner några frågor att diskutera till varje område och ett tillhörande texthäfte finns för var och ett av dessa områden. Texterna i texthäftena kommer främst från föreläsningar och texter som presenterades på den Internationella Konferens om Deltagande Demokrati som VIF organiserade oktober 2004 och som blev startskottet för detta projekt. Flera texter kommer ur boken *Deltagande demokrati* av America Vera-Zavala, utgiven 2003 av Agora. Vi har kopplat texterna till de olika områden vi tar upp i detta material. Vi har kompletterat med några andra texter för att alla texthäften ska vara så givande som möjligt.

Samla ihop några som är intresserade av att delta på studiecirkeln, läs texterna och diskutera. Ni kan utgå från de frågor som finns här eller om ni har andra frågor så ska diskussionen självklart utgå från de frågor som är relevanta för er som har läst texten. Centralt är att få igång en levande diskussion, inte att alla frågor besvaras.

Studiecirkeln är upplagd för en inledningsträff och sedan sex träffar, samma antal som områdena. Första träffen i en studiecirkel bör användas till att deltagarna lär känna varandra, presenterar sina förväntningar på cirkeln och pratar igenom det upplägg studiecirkeln ska ha. Studiecirkeln är ett demokratiskt arbetssätt, och därför är det ni tillsammans som kommer överens om hur den ska genomföras, hur ni vill läsa texterna och diskutera, om ni vill bjuda in någon föreläsare till någon träff eller göra på något annat sätt.

Fördela ansvaret, texterna måste laddas ner, kopieras upp, någon ansvara för att diskussionerna kommer igång, någon som är ansvarig för att fördela ordet under diskussionens gång. Det viktigaste är att alla deltar under cirkelns gång – så att det går runt.

Alla texter finns på www.vansternsinternationellaforum.se

Att diskutera

1. Vad är deltagande demokrati?

1. Vad är deltagande demokrati? Finns det en definition, finns det flera? Diskutera olika definitioner av demokrati och deltagande demokrati.
2. Har det någonsin funnits eller finns det något exempel på riktig demokrati? Finns det något land som har haft deltagande demokrati? Sättet att bestämma, lokalt där ni bor, är det riktig demokrati där?
3. Vad innebär det när man pratar om eller skriver att folket ska ta makten, vad betyder det att människor ska få bestämma. Vad innebär det, exempelvis när det står i den Venezuelanska konstitutionen att deltagande demokrati ska införas?
4. Vad är skillnaden mellan representativ och deltagande demokrati? Vad finns det för fördelar och nackdelar med att låta sig representeras? Vad innebär det att vara representant? Hur kan parlamentarism kombineras med deltagande demokrati?
5. Hur skulle samhällssystemet behöva förändras för att medborgarna ska vara med delaktiga? Hur ska ett system se ut där delaktiga medborgare faktiskt får bestämma över delar av samhället?
6. Känner ni till något exempel på deltagande demokrati lokal nivå? Har ni själva varit med, eller är med i en sådan erfarenhet?

Att läsa, Texthäfte nr 1:

"Krav på mer demokrati", "All offentlig makt utgår från folket", "Deltagande demokrati som motvikt", kapitel 1 samt "Kunskap och Ansvar" kapitel 7, i boken *Deltagande demokrati* av America Vera-Zavala, utgiven 2003 av Agora www.arenagruppen.se/order/read.asp?ID=1498&cat=agora

Inledningspanel Stockholmskonferensen oktober 2004 www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/del-demo3.pdf

"Myten om den liberala demokratin" ur *Tercer Milenio* av Juan Antonio Blanco utgiven 1993.

Att diskutera

2. Motstånd och överlevnad

1. Vilka olika syften kan det finnas med att införa deltagande demokrati? Handlar det enbart om att förändra i det lokala eller kan det man gör på lokal nivå få andra effekter? Vilken är relationen mellan det lokala, nationella och globala? Kan man skapa lokala motvikter till globala tendenser?
2. Diskutera de olika exempel från det ni har läst. Vilka fall kände ni till, vilka exempel är helt nya? Vad gör dem intressanta?
3. Frågan om ursprungsbefolkningarnas rättigheter är stor både i Chiapas och i Bolivia och på många andra ställen i världen. Vad handlar dessa frågor om och hur ska man förhålla sig politiskt till dem?
4. I Argentina utvecklades inte rörelsen utan ebbade ut. Har ni sett andra rörelser avta eller till och med dö ut? Vad beror det på?
5. Diskutera betydelsen av alfabetisering, lokal produktion, hungerbekämpning i utvecklingen av deltagande demokrati, och deltagande demokrati som medel för kunskapsutveckling.
6. Vad är utveckling? Vad betyder hållbar utveckling? Hur man vi planera för utveckling? Om ni fick välja tre saker, tre åtgärder som skulle ske i ert område, delstaten och i landet, vad skulle det vara? Gör upp en plan på fem punkter för att genomföra en sak i ert närområde.
7. När människor engagerar sig för deltagande demokrati möter de ofta våldsamt motstånd från de som har makten. Diskutera era erfarenheter av detta och hur det kan bemötas.
8. Finns det tillfällen då det är rätt att bryta mot lagar och regler? Vad innebär civil olydnad? Diskutera sådan tillfällen.

Att läsa, Texthäfte nr 2:

"Buenos Aires – kastruller, grannråd och vägblockader", kapitel 2 ur boken *Deltagande demokrati* av America Vera-Zavala, utgiven 2003 av Agora www.arenagruppen.se/order/read.asp?ID=1498&cat=agora

Om de autonoma kommunerna i Chiapas, föreläsning/artikel av Victor Flores Olea. www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldemo8.pdf

Om folkkommittéerna i Palestina, föreläsning av Tayseer Aroui www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldemo6.pdf

"Venedig – de olydiga i parlamentet" kapitel 2 ur boken *Deltagande demokrati* www.arenagruppen.se/order/read.asp?ID=1498&cat=agora

Att diskutera

3. Att styra med deltagande demokrati

1. Skulle en deltagande budgetprocess eller planeringsprocess kunna införas i den kommun där du bor? Varför, eller varför inte?
2. Kan deltagande demokrati leda till att människor får det sämre? Kan deltagande demokrati missbrukas, kan det underlätta för de välbeställda och välutbildade att ta makten? Hur ska det undvikas?
3. Skulle man kunna prova att styra med deltagande demokrati där ni finns?
4. Vad är det som skiljer den politiska arenan där ni agerar mot de fall ni har läst om?
5. Vad har de politiska partierna för roll i en deltagande demokrati?
6. Finns det någon motsättning mellan deltagande och effektivitet?
7. Klientelism och korruption är ett problem på många ställen. Hur ser det ut där ni befinner er? Är korruption ett problem? På vilket sätt kan deltagande demokrati underlätta och effektivisera kampen mot korruptionen?
8. Hur kan man kontrollera sina representanter i deltagande demokrati så att de inte korrumpas av pengar och makt? Hur ställer man representanter till svars i en deltagande demokrati?

Att läsa, Texthäfte nr 3:

Om den bolivianska revolutionen i Venezuela, föreläsning av Bernarda Herrera www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldem13.pdf

Om decentraliseringsreformer i Kerala, föreläsning av Narayana Moorthy www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldemo9.pdf

"Globaliseringen utmanar demokratin", "Pariskommunen", "Rådstanken" ur boken *Deltagande demokrati*, kapitel 3. www.arenagruppen.se/order/read.asp?ID=1498&cat=agora

Att diskutera

4. Kvinnor, jämlikhet och mångfald

1. Ett syfte med att förändra formerna och innehållet i demokratin är att få fler att delta och på det sättet öka mångfalden. Är det så att vissa former är uteslutande och andra inbjudande?
2. Kvinnorna, halva befolkningen, behandlas ofta som en av många minoritetsgrupper inom politiken. Varför är det viktigt att kvinnor deltar i politiken? Hur viktigt är det att kvinnor också väljs till ledande positioner och parlamentariska poster? Vilka sätt finns det att öka kvinnors deltagande, inflytande och besättning av poster? Kan kvotering vara en framkomlig väg?
3. De attityder som präglar det patriarkala samhället har kallats för olika saker. Hur tar det sig uttryck i de exempel som finns på deltagande demokrati? Hur kan man bekämpa det?
4. Kan man riva ner dominansförhållanden utan att bygga upp nya? Rasism är ett sådant dominansförhållande som följt med den europeiska kolonialismen och som har förpassat ursprungsfolk och slavättlingar till samhällets utkanter.
5. Det är ofta man pratar om mångfald men sällan man ser det i praktiken. Vilka är de strukturer och attityder som leder till att människor utesluts.
6. Om vi jämför de som utses till parlamentariker i en representativ demokrati och de ombud som utses i en deltagande demokrati kan vi exempelvis i Porto Alegre se stora skillnader vad gäller kön, ålder, klass bakgrund etc. Vilka mönster ser vi? Diskutera hur det ser ut och hur det borde se ut?

Att läsa, Texthäfte nr 4:

Om stadskongressen i Belem do Para, föreläsning av Luiz Arnaldo Campos www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldemo5.pdf

Om arbetarråden under hungerupproret 1917, föreläsning av Håkan Blomqvist www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldemo7.pdf

"En omfördelande demokrati", "Restinga – från inget till allt", "Delegater och rådsmedlemmar – om buden i den deltagande demokratin", "Recanto do Sabi" kapitel 4, "Kvinnor och kompetens" kapitel 7 ur boken *Deltagande demokrati* www.arenagruppen.se/order/read.asp?ID=1498&cat=agora

Att diskutera

5. Demokrati på arbetsplatser

1. Att införa demokrati på arbetsplatser har varit ett centralt inslag i olika vänsterrörelers program. Hur relevant är den frågan idag?
2. I Argentina blev de ockuperade fabriker en del av rörelsen för rättvisa och demokrati. Dessa arbetarstyrda fabriker är en av de saker som består sedan den folkliga resningen 2001. Vilka lärdomar kan man dra av händelserna i Argentina? Sker liknande saker på andra håll?
3. I Venezuela pratar man om desarrollo endogeno/lokal produktion. Kooperativ startas upp och diskussionen om demokrati på arbetsplatserna har satt igång. Finns några andra exempel på demokrati på arbetsplatserna?
4. Kan arbetsplatsdemokrati förekomma i privata bolag? Hur skulle det påverka ägarmakten?
5. Den form som ofta blir aktuell är medbestämmande, att arbetarna tillsammans med arbetsköparna ska bestämma. Vilka för och nackdelar finns det med den lösningen, och kan den se olika ut, kan det hända att arbetarna blir tagna som ett slags gisslan? Diskutera olika modeller.
6. Vad skulle ni göra för förändringar om ni fick vara med och styra er arbetsplats? Hur fungerar det på er arbetsplats? Vem är det som bestämmer där? Finns det regler kring medbestämmande, vem är arbetsgivare, är facket närvarande? Hur agerar fackföreningen?
7. Att införa demokratisk fördelning av jord är något som många sociala rörelser ställer som krav, en av de mest kända rörelserna är Movimiento Sem Terra (MST). Har frågan om fördelning av jord med deltagande demokrati att göra?
8. Skulle jordbruket kunna organiseras genom deltagande demokrati? Känner ni till sådana exempel?

Att läsa, Texthäfte nr 5:

Om demokrati på arbetsplatser, föreläsning av CH Hermansson www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldem10.pdf

Om de arbetslösas rörelse i Buenos Aires, föreläsning av Neka, MIT www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldem12.pdf

Att diskutera

6. Sociala rörelser, politiska partier och media

1. Vad är en social rörelse? Vad är det för skillnad mellan en rörelse och ett politiskt parti? Hur ska de förhålla sig till varandra? Ska rörelser vara självständiga eller kopplade till politiska partier?
2. Vilken roll kan de sociala rörelserna ha i en deltagande demokrati?
3. Vilken roll har Foro Social Mundial/World Social Forum och de regionala och lokala sociala forumen spelat för de sociala rörelserna och för utvecklingen av den globala rättviserörelsen mot den nyliberala globaliseringen?
4. Är rörelser och partier alltid demokratiska? Diskutera strukturer och organisation i de organisationer där ni själva är med. Hur kan man göra dem mer demokratiska? Borde det finnas större inslag av deltagande demokrati i rörelser och organisationer?
5. Har nationalstaten förlorat makt? Vad är statens roll i samhället och vad har nationalstaten för roll i globaliseringens tidevarv?
6. Vilken roll har media i samhället idag? Vilken roll borde de ha? Det finns exempel på hur alternativa media vuxit fram, lokala radiostationer är en typ av exempel, indymedia är ett annat exempel. Vilka andra exempel känner ni till? Hur viktigt är det att ha makten över tanken?
7. Hur ska media kunna demokratiseras? Hur kan media bidra till en demokratiseringsprocess?
8. Vad skiljer och förenar sociala rörelser i syd och i nord? Hur kan vi lära av och stödja varandra?

Att läsa, Texthäfte nr 6:

Avslutningspanel på Stockholmskonferensen www.vansternsinternationellaforum.se/Filer/deldem14.pdf
"wsf som ett öppet rum" av Chico Whitaker från boken *Challenging Empires*, ur *Fronesis* nr 16-17 "Rörelse"
www.fronesis.nu. www.choike.org/nuevo_eng/informes/1557.html

Var med och utveckla studiematerialet

Det här studiematerialet ska utvecklas och bli bättre och det kan bara bli det om vi ser till att utveckla det tillsammans.

Känner ni till exempel på deltagande demokrati? Var med och utöka den bank av goda exempel som det här materialet utgör genom att skicka texter med andra exempel till oss.

Finns det frågor som kommer upp ofta när ni diskuterar deltagande demokrati men som inte finns med som diskussionsfrågor. Skriv upp dem och gör dem till diskussionsfrågor i studiematerialet. Finns det frågor som ni anser är irrelevanta eller fel ställda, säg till så tar vi bort dem.

Har ni texter ni vill tipsa andra om att använda som bredvidläsning – skicka in dem!

Allt det här kan ni göra genom att skicka ett mail till oss på america@vansterpartiet.se så kommer era bidrag att publiceras där ni hittar det övriga studiematerialet.

VIF:s projekt om Deltagande Demokrati

VIF:s projekt om Deltagande Demokrati initierades år 2004 och är tänkt att fortgå under några år och successivt omfatta fler och engagera fler.

Det första arrangemanget inom ramen för projektet var den Internationella Konferens om Deltagande Demokrati som hölls i Stockholm hösten 2004. Hela dokumentation finns på svenska, och delar av konferensen finns på engelska och spanska som delar av detta studiematerial.

Den första internationella konferensen i Stockholm ska följas upp med regionala konferenser, den första – i Latinamerika – ska äga rum i Venezuela hösten 2005

Det här studiematerialet är den andra stora delen av projektet om Deltagande Demokrati.

För information om VIF ber vi er gå in på hemsidan

www.vansternsinternationellaforum.se

Spanska: www.forointernacionaldeizquierda.org

Engelska: www.leftinternationalforum.org

För frågor, kommentarer eller funderingar är du alltid välkommen är maila america@vansterpartiet.se